

חוזר מס': 15/2021

ירושלים, א' טבת, תשפ"ב
5 דצמבר, 2021

אל: מנהלי בתי החולים
מנהלי האגפים הרפואיים – קופות החולים

הנדון: אמות מידה לאבחון הפרעת קשב (ADHD) בילדים מתבגרים ומבוגרים
סימוכין: חוזרנו מס' 40/2010 מיום: 26.12.2010

הננו להביא בזאת לידיעתכם נוסח מעודכן המחליף את החוזר שבסימוכין.

1. הקדמה:

הפרעת קשב היא תופעה שכיחה, המוערכת כ- 5-10% מכלל אוכלוסיית הילדים בגיל בית ספר. כיום ידוע, שהתופעה לא תמיד חולפת בגיל הבגרות ולכן היא עשויה ללוות חלק ניכר מהלוקים בה גם בגיל ההתבגרות ובבגרות. מדובר בהפרעה משמעותית, אשר בהעדר טיפול עלולה לגרום נזק קשה לתפקודו של האדם ולבריאותו, והיא גם עלולה להיות מלווה בתחלואה משמעותית בעיקר בתחום ההתנהגותי והנפשי.

2. אבחון הפרעת קשב – כללי:

2.1. מי המאבחן:

(1) ילדים:

- איש מקצוע רפואי, אשר התמחה ורכש ניסיון בטיפול בהפרעת קשב ובכלל זה: מומחה בנוירולוגית ילדים והתפתחות הילד, מומחה בפסיכיאטריה של ילדים ונוער, רופא ילדים עם ניסיון של 3 שנים לפחות בהתפתחות הילד (רופא התפתחותי).
- רופא ילדים מומחה או רופא משפחה מומחה שעבר הכשרה מוכרת (הכשרה הניתנת מעת לעת ע"י משרד הבריאות) ורכש ניסיון בתחום הפרעת קשב יוכלו לאבחן ילדים מגיל 6 ומעלה בלבד (רשימת הרופאים שעברו את ההכשרה והודיעו על פתיחת מרפאה, מפורסמת באתר המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו של משרד הבריאות. הרשימה מתעדכנת מעת לעת).
- פסיכולוגים מומחים אשר התמחו ורכשו ניסיון בטיפול בהפרעת קשב.

(2) מבוגרים:

- איש מקצוע רפואי, אשר התמחה ורכש ניסיון בטיפול בהפרעת קשב ובכלל זה מומחה בנוירולוגיה או פסיכיאטריה של המבוגר.
- רופא משפחה מומחה שעבר הכשרה מוכרת (הכשרה הניתנת מעת לעת ע"י משרד הבריאות) ורכש ניסיון בתחום הפרעת קשב (רשימת הרופאים שעברו את ההכשרה והודיעו על פתיחת מרפאה, מפורסמת באתר המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו של משרד הבריאות. הרשימה מתעדכנת מעת לעת).
- פסיכולוגים מומחים אשר התמחו ורכשו ניסיון בטיפול בהפרעת קשב.

מאבחנים מומחים אלו יכולים להעזר על פי שיקול דעתם באנשי מקצועות הבריאות האחרים (עובדים סוציאליים, מאבחנים דידקטיים, מרפאים בעיסוק, פיזיותרפיסטים, קלינאי תקשורת), אך הם, והם בלבד, אחראים על האבחון.

2.2. משך האבחון:

על האבחון להמשך פרק זמן סביר (45-60 דקות) על מנת לענות על מלוא דרישות האבחון. יש להדגיש כי בתחום זה קיימת תחלואה נלווית מרובה ומסועפת ומסגרת האבחון חייבת לכלול התייחסות לתחלואה זו כמו גם הערכה (ושלילה) של תחלואה נלווית (אבחנה מבדלת).

3. אבחון ילדים ומתבגרים:

האבחון בגילאים אלו מתבצע על פי קריטריונים מוכרים ותקפים בכל רחבי העולם המבוססים על המדריך העדכני של DSM והוא חייב לכלול:

3.1. הערכה קלינית הכוללת:

- 3.1.1. היסטוריה מפורטת של הילד ומשפחתו ובכלל זה תחלואת לב;
 - 3.1.2. בדיקה גופנית, נוירולוגית והתפתחותית (בהתאם לגיל) מפורטת.
 - 3.1.3. הערכה מלאה על-פי הקריטריונים של המדריך העדכני של DSM;
 - 3.1.4. הערכה של הפרעות אפשריות אחרות;
- 3.2. שאלוני אבחון מתוקפים להורים ולמורים.
- 3.3. כלים אבחוניים נוספים: במידת הצורך ימליץ הרופא או הפסיכולוג המאבחן על השלמת האבחון בכלים נוספים: מבחנים ממוחשבים או בייקטיביים כמו CPT, מבחנים פסיכולוגיים, הערכה קוגניטיבית, הערכה פסיכיאטרית, הערכת כישורי למידה וכדומה במקומות שקיבלו אישור ממשרד הבריאות ע"י צוות מקצועי מורשה.
- 3.4. פסיכולוגים מאבחנים יפנו את המאובחנים לרופא לפי העניין והצורך, לבירור תחלואה נלווית ולהשלמת בירור הצורך בטיפול תרופתי (לדוגמא: נוירולוג, פסיכיאטר, רופא מורשה להפרעת קשב, מומחיות אחרת במידה וישנה ואבחנה מבדלת העשויה להיות קשורה לתחלואה גופנית אחרת).

אבחון מבוגרים חייב לכלול:

1. הערכה קלינית הכוללת:

- א. היסטוריה מפורטת של האדם ובכלל זה עבר התפתחותי וקיום תסמינים שונים בילדות;
- ב. הערכה מלאה על-פי הקריטריונים של המדריך הערכני של DSM;
- ג. הערכה של הפרעות אפשריות אחרות;
- ד. בדיקה גופנית לפי הצורך.

2. שאלוני אבחון מותאמים למבוגר.

3. כלים אבחוניים נוספים: במידת הצורך ימליץ הרופא או הפסיכולוג המאבחן על השלמת האבחון בכלים נוספים (כמו לגבי ילדים): מבחנים ממוחשבים או בייקטיביים כמו CPT, מבחנים פסיכולוגיים, הערכה קוגניטיבית, הערכה פסיכיאטרית, הערכת כישורי למידה וכדומה.
4. פסיכולוגים מאבחנים יפנו את המאובחנים לרופא לפי העניין, לבירור תחלואה נלווית ולהשלמת בירור הצורך בטיפול תרופתי (לדוגמא: נוירולוג, פסיכיאטר, רופא מורשה להפרעת קשב, מומחיות אחרת במידה וישנה ואבחנה מבדלת העשויה להיות קשורה לתחלואה גופנית אחרת).

5. תחלואה נלווית:

לאור קיומה של תחלואה נלווית משמעותית במקרים אלו (כגון לקויי למידה, דיכאון והפרעות פסיכיאטריות, הפרעות שינה, הפרעות נוירולוגיות שונות, השמנת יתר, תסמונת מטבולית, עישון ו-COPD, סכרת לא מאוזנת, מחלות מין ועוד), הרופא והפסיכולוג הבודק חייבים לשקול ולברר את הצורך בטיפול בתחלואה הנלווית לסוגיה, ולהתייעץ או להפנות לאנשי המקצוע מהתחום הרלוונטי בהתאם לעניין ולגורם המאבחן את הפרעת הקשב.

הואילו להעביר תוכן חוזר זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדכם.

ב ב ר כ ה,

ד"ר עזר

ראש חטיבת הרפואה

העתק : המנהל הכללי

המשנה למנהל הכללי

הנהלה מורחבת

מנהלי קופות החולים

קרפ"ר – צ.ה.ל

קרפ"ר – שרות בתי הסוהר

קרפ"ר – משטרת ישראל

רכז הבריאות, אגף תקציבים – משרד הבריאות

יו"ר ההסתדרות הרפואית

יו"ר ההסתדרות האחיות

יו"ר מועצה מדעית – ההסתדרות הרפואית

מנכ"ל החברה לניהול סיכונים ברפואה

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי

אתר האינטרנט בו מפורסמים חוזרי חטיבת הרפואה וחוזרי מנכ"ל